

Х.Г. Богуцька, Н.М. Стухляк, О.В. Гаврилик
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день в Україні утворилась нова економічна система, що побудована на ринкових відносинах. Якісні зміни торкнулися всіх ділянок управління, в тому числі і бухгалтерського обліку.

Діяльність кожного підприємства в першу чергу будується на раціональній організації бухгалтерського обліку, від цього залежить обґрунтований розподіл грошових коштів, рентабельність та платоспроможність підприємства, а також багато інших показників. Особливістю розвитку економіки сьогодні є те, що керівникам необхідно навчитись самостійно приймати управлінські рішення, щодо подальших шляхів розвитку підприємств.

Зміст, сутність та функціональна роль фінансової звітності у своїх працях досліджували О.М. Брадул, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, В.І. Єфименко, Л.М. Кіндрацька, В.М. Костюченко, Я.Д. Крупка, М.В. Кужельний, А.М. Кузьмінський, М.Р. Лучко, О.А. Петрик, М.С. Пушкар, В.С. Рудницький, В.В. Сопко, П.Я. Хомин, Л.В. Чижевська, М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, В.О. Шевчук, І.Й. Яремко та багато інших.

Їхні праці в пов'язані з вирішенням проблем методики формування адекватності показників фінансової звітності, передумовами її гармонізації та стандартизації, консолідації.

Сопко В.В. відзначає, що «Вирішити актуальні проблеми в галузі економіки не можна без удосконалення бухгалтерського обліку. Чітко налагоджений бухгалтерський облік своєчасно забезпечує управлінські потреби необхідною та вірогідною інформацією для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень» [1].

Важливу роль бухгалтерського обліку і звітності висвітлює Бутинець Ф.Ф., що зазначив «Забезпечення за допомогою бухгалтерського обліку здійснення контролю за прибутком власника розкриває соціальне значення бухгалтерського обліку, яке полягає у захисті інтересів кожного члена суспільства. Це питання є досить актуальним для України, коли незначна кількість власників контролює все національне багатство держави. За таких умов організація бухгалтерського обліку повинна забезпечити прозорість інформації щодо співвідношення розподілу доходів між роботодавцем і працівниками, адже власники підприємств повинні дбати про народ і державу, що має відображати відповідна бухгалтерська інформація» [2].

Бухгалтерська звітність підприємства являє собою систему узагальнених показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік). Вона складається шляхом підрахунку, групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією.

Державне регламентування звітності передбачає для усіх галузей економіки і підприємств встановлюються єдині показники і єдині форми звітності, принципи складання і терміни подання. Щодо фінансової звітності, основним нормативно-правовим документом є П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яким визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів [3].

Фінансову звітність складають усі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми

власності, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік.

Чинним законодавством України також чітко встановлено які форми звітності необхідно подавати. З цією метою потрібно виділити дві групи суб'єктів господарювання:

I. Підприємства, крім суб'єктів малого підприємництва, подають:

- Баланс (звіт про фінансовий стан) (форма №1);
- Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) (форма №2).
- Звіт про рух грошових коштів (форма №3);
- Звіт про власний капітал (форма №4);
- Примітки до річної фінансової звітності (форма №5);
- Додаток до приміток до річної фінансової звітності "Інформація за сегментами" (форма №6).

II. Суб'єкти малого підприємництва:

1. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми №1-м, 2-м) подають:

- 1) юрособи-суб'єкти малого підприємництва, крім:
 - довірчих товариств, страхових компаній, банків, ломбардів, інших фінансово-кредитних та небанківських фінансових установ;
 - суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють обмін іноземної валюти;
 - виробників та імпортерів підакцизних товарів;
 - підприємств, у статутному капіталі яких частка вкладів, що належить юрособам-засновникам та їх учасникам, які не є суб'єктами малого підприємництва, перевищує 25%;

2) представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.

2. Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми №1-мс, 2-мс):

- 1) суб'єкти малого підприємництва, що відповідають критеріям п. 154.6 ПКУ;
- 2) платники єдиного податку 4 групи.

Звітним періодом при складанні фінансової звітності є календарний рік (п. 1 ст. 13 Закону № 996). Виняток становлять новостворені підприємства, для яких перший звітний період може бути менше 12 місяців, але не може перевищувати 15 місяців (п. 2 ст. 13 Закону № 996).

Баланс (звіт про фінансовий стан) - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал; Бухгалтерський баланс будують у вигляді двосторонньої таблиці, яка складається з двох частин – активу і пасиву. В активі балансу відображають дані, які характеризують наявність, розміщення та стан майна, а в пасиві – показники, які характеризують джерела утворення цього майна і його цільове призначення.

Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому. Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Усі показники балансу підприємства моментні і характеризують його фінансовий стан за активами і зобов'язаннями на певний момент часу, як правило, на кінець останнього дня звітного періоду (місяця, кварталу, року).

Мета складання Балансу — надання користувачам повної, правдивої, неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. Баланс дає можливість визначити склад та структуру майна підприємства, ліквідність та

оборотність засобів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості та інші показники. Отримання такої інформації — необхідна умова для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також для оцінки ефективності майбутніх вкладень капіталу та ступеня фінансових ризиків.

Звіт про фінансові результати – це Звіт про доходи, витрати і фінансові результати підприємства. Звіт подається у складі річної й квартальної звітності, а інформація у ньому про визнані доходи і витрати розкривається наростаючим підсумком з початку звітнього року (за відповідний звітний й попередній період).

Даний звіт є одним із найпоказовіших звітів, що відображають діяльність підприємства за звітний період. Мета його складання - надати користувачам повну, достовірну та об'єктивну інформацію про доходи, витрати, прибутки та збитки від діяльності підприємства за звітний період. Складаючи Звіт, необхідно дотримуватися принципу нарахування та відповідності доходів і витрат звітнього періоду за видами діяльності

Звіт про рух грошових коштів відображає рух грошових коштів на підприємстві протягом звітнього періоду. Він складається з трьох розділів, у яких розкривається рух коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Результат звіту показує зміни у стані грошових коштів, що відбулися протягом звітнього періоду. Звіт дає змогу відповісти на запитання: збільшився чи зменшився обсяг грошових коштів на підприємстві й за рахунок чого це збільшення чи зменшення відбулося.

Звіт про власний капітал - звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітнього періоду. Звіт складається на підставі балансу, звіту про фінансові результати, а також аналітичних даних до відповідних облікових регістрів. Метою складання звіту про власний капітал є розкриття і аналіз інформації щодо змін у складі власного капіталу підприємства протягом звітнього періоду. Читаючи звіт, користувач може з'ясувати основні чинники (операції), які вплинули на зміни (збільшення чи зменшення) у складі власного капіталу в цілому та окремих його позицій зокрема.

Отже, метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Однією із важливих вимог, що ставляться до звітності підприємств і організацій всіх форм власності, є повнота і достовірність її показників. Для прийняття вигідних управлінських рішень, а також для ефективного управління фінансами, підприємство повинно складати усі форми фінансової звітності, які дають змогу оцінити, проаналізувати фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та рух грошових коштів за звітний період, та на основі цих даних планувати фінансову політику підприємства на майбутнє.

1. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 578 с.

2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. — 8-ме вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП "Рута", 2009. — 912с.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>